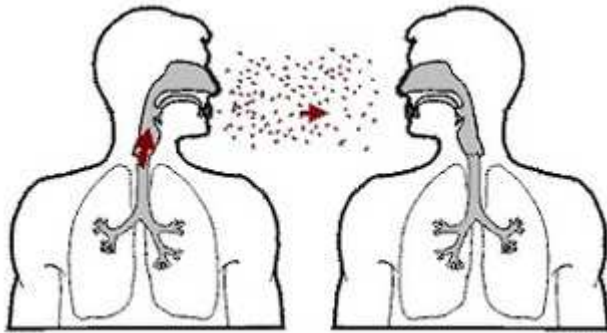

Pranešimas „Ką derėtų žinoti apie tuberkuliozę“

Tuberkuliozė (kitai dar vadinama „džiova“) – viena grėsmingiausių, plačiai pasaulyje paplitusių lėtinių ligų, sąlygojančių didelį mirtingumą. Kiekvienais metais nuo šios ligos miršta beveik tiek pat žmonių, kaip ir nuo ŽIV.

Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis trečdalis pasaulio gyventojų yra infekuoti tuberkuliozės mikobakterijomis (*Mycobacterium tuberculosis*). Apie 10 proc. užsikrėtusiųjų susergera tuberkulioze. Susirgimų skaičius yra toks didelis, kadangi egzistuoja ne tik aktyvi, bet ir latentinė (slaptoji) tuberkuliozės forma, kuri sudaro 90 % visų susirgimų.

Kokie yra tuberkuliozės požymiai?

Tuberkuliozės požymiai priklauso nuo to, kurioje kūno vietoje dauginasi ligos sukėlėjas. Tuberkuliozė dažniausiai pažeidžia plaučius (plaučių tuberkuliozė). Plaučių tuberkuliozė pasireiškia šiais požymiais:

Pagrindiniai:

- Sunkus kosulys, trunkantis 3 ar daugiau savaičių;
- Skausmas krūtinėje;
- Skreplių ar kraujo atkosėjimas.

Kiti:

- Silpnumas ar nuovargis;
- Svorio kritimas;
- Apetito stoka;
- Drebulys;
- Karščiavimas;
- Naktinis prakaitavimas.

Kaip plinta Tuberkuliozė?

Tuberkuliozės mikobakterijos (TM) patenka į orą, kai plaučių tuberkulioze sergantis žmogus kalba, kosėja ar čiaudi. Tuberkuliozė ore gali išlikti kelias valandas priklausomai nuo aplinkos sąlygų. Žmogus, įkvėpęs tuberkulioze užteršto oro, gali tapti infekuotu. Koks skirtumas tarp žmogaus užsikrėtusio tuberkulioze ir žmogaus sergančio tuberkulioze? Užsikrėtęs asmenys savo organizme turi tuberkuliozę, bet jos nėra aktyvios ir nesukelia ligos, nepasireiškia tuberkuliozei būdingi požymiai ir žmogus neplatina ligos sukėlėjo. Nustatyta, kad tik dalis užsikrėtusių asmenų (5-10 proc.) gali susirgti arba suserga tuberkulioze. Sergančių tuberkulioze žmonių organizme bakterijos aktyviai dauginasi, jiems pasireiškia tuberkuliozei būdingi simptomai, kosėdami jie platina užkratą. Tuberkulioze dažniausiai užsikrečiama, jei yra kasdienis artimas sąlytis su sergančiais asmenimis gyvenamoje aplinkoje, darbe, kitose įstaigose.

Kas yra slaptoji (latentinė) tuberkuliozė?

Latentinė tuberkuliozės infekcija yra tuomet, kai asmuo yra užsikrėtęs tuberkuliozės mikobakterijomis, tačiau bakterijos nėra aktyvios ir nesukelia jokių ligos simptomų.

Kodėl reikia daugiau žinoti apie šią ligą?

Nors latentinės tuberkuliozės metu nieko nejaučiama, infekcija kitiems asmenims neperduodama ir esamu momentu atrodytų didelio pavojaus nekelti, nei pačiam žmogui, nei aplinkinimas, aptikus šią bakteriją, gydymas yra būtinas, nes bet kuriuo momentu liga gali pasireikšti ir pereiti į aktyviąją formą. Delsimas nedidinant ir negydant slaptosios tuberkuliozės formos gali būti labai rizikingas. Statistika rodo, kad beveik 5-15 % visų užsikrėtusiųjų slaptąja tuberkulioze vis tiek ankščiau ar vėliau suserga aktyviąja jos forma, o net 50 % žmonių sergančių aktyviąja tuberkuliozės forma miršta ir gali papildomai užkrėsti iki 10 – 20 žmonių per metus. 2011-aisiais vien Lietuvoje nustatyta 1 900 naujų tuberkuliozės užkrėtimo atvejų. Ši

statistika rodo tik besityrusius asmenis, realiai sergančiųjų gali būti žymiai daugiau. Šios ligos paplitimas aktualus ne tik mastu, bet ir įvairaus socialinio statuso asmenų sergamumu. Nors tuberkuliozė, jau nuo seno siejama su socialinėmis, ekonominėmis, skurdo, nedarbo, alkoholizmo, narkomanijos, nepakankamos profilaktikos, pavėluotos diagnostikos ir kitomis problemomis, pastaraisiais metais daugėja duomenų, kad tuberkuliozė paliečia ne tik asocialius asmenis, bet ir jaunus dirbančius žmones.

Užsikrėtęs, bet nesergantis tuberkulioze Asmuo sergantis atvira plaučių tuberkuliozės forma

✓ Nėra jokių požymių	✓ Sunkus kosulys, kuris trunka 3 ir daugiau savaičių
✓ Normaliai jaučiasi	✓ Skausmas krūtinėje
✓ Neužkrečia TM kitų žmonių	✓ Kraujo ar skreplių atkosėjimas
✓ Dažniausiai būna teigiamas odos testas	✓ Silpnumas ar nuovargis
✓ Normali krūtinės rentgeno nuotrauka ir skreplių tyrimas	✓ Svorio kritimas
	✓ Apetito stoka
	✓ Drebulys
	✓ Karščiavimas
	✓ Naktinis prakaitavimas
	✓ Gali užkrėsti TM kitus žmones
	✓ Dažniausiai būna teigiamas tuberkulino (Mantu) testas
	✓ Gali būti pakitimai krūtinės rentgeno nuotraukoje, ar teigiamas skreplių tepinėlis ar pasėlis

Profilaktiniai patikrinimai

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka darbuotojams, dirbantiems maisto gamyboje, sveikatos priežiūros srityje, vaikų mokymo ir auklėjimo srityje, paslaugų teikimo gyventojams srityse ir kitose veiklos srityse, būtinas profilaktinis patikrinimas dėl tuberkuliozės prieš pradėdant dirbti ir kasmet dirbant. Gerinant tuberkuliozės profilaktiką Lietuvoje, Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka tuberkulino testas atliekamas 7 metų amžiaus vaikams ir rizikos grupių vaikams (bendraujantiems su sergančiais TB šeimoje ar kolektyve, sergantiems lėtinėmis ligomis ir kt.).

Kaip diagnozuojama Tuberkuliozė?

Tuberkulino testas naudojamas siekiant nustatyti, ar žmogus užsikrėtęs TB. Sveikatos priežiūros specialistas įšvirkščia nedidelį kiekį tuberkulino po oda vidinėje dilbio dalyje. Po 2 - 3 dienų sveikatos priežiūros specialistas įvertina odos reakciją. Tuberkulino įšvirkštimo vietoje gali atsirasti patinimas. Išmatavus patinimo diametrą nustatoma, ar testas teigiamas, ar neigiamas. Teigiamas testas paprastai reiškia, kad žmogus yra infekuotas TM. Paprasčiausias tyrimas yra skreplių ištyrimas dėl TM. Šiuo tyrimu galima greitai diagnozuoti TB ir paskirti reikiamą gydymą. Labai svarbu TM išskiriantį ligonį greitai izoliuoti ir skirti reikiamą gydymą, kontroliuojamą medicinos personalo.

Vaikų sveikatos patikrinimai dėl TB ir profilaktika. Siekiant užtikrinti efektyvią tuberkuliozės profilaktiką ir kontrolę, mažinti tuberkuliozės plitimą, bei kuo anksčiau išaiškinti užsikrėtusių vaikų skaičių ir pradėti gydymą, vadovaujantis 2013 m. gruodžio 27 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V – 1249, kasmet Lietuvoje valstybės lėšomis turi būti atliekamas tuberkulino mėginys 7 metų amžiaus vaikams ir vaikams, priklausantiems rizikos grupėms.

Profilaktika

Skiepai nuo tuberkuliozės. Tuberkuliozės infekcija ypač grėsminga naujagimiams ir kūdikiams bei vaikams iki 5 metų dėl pilnai nesusiformavusio imuniteto. Pasaulio sveikatos organizacija rekomenduoja šalims, kuriose registruojamas didelis sergamumas TB, skiepyti BCG vakcina vaikus kaip galima greičiau po gimimo. Jeigu sąlytį turėję šeimos nariai nebuvo paskiepiję naujagimio BCG vakcina, kūdikį būtina paskiepyti nedelsiant. Skiepijant kūdikius kuo jaunesniame amžiuje juos galima apsaugoti nuo susirgimų itin sunkiomis TB formomis, tačiau skiepėjimai BCG vakcina neturi esminės įtakos sustabdant TB plitimą gyventojų tarpe. Lietuvoje nuo tuberkuliozės skiepijami naujagimiai 2-3 dieną po gimimo.

Parengė: Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė Jurgita Jakaitė-Gumbelevičienė